

**Opinia o ustawie o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego
oraz niektórych innych ustaw (druk nr 395)**

I. Cel i przedmiot ustawy

W dniu 16 marca 2007 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego. Projekt tej ustawy był projektem rządowym.

Zasadniczym celem ustawy jest zdyscyplinowanie uczestników postępowania karnego. Zdaniem ustawodawcy wpłynie to korzystnie na jego usprawnienie, pozwoli zwłaszcza uniknąć przewlekłości i długotrwałości postępowań.

Ustawa wprowadza do art. 15 § 2 i 3 powszechny obowiązek udzielania pomocy organom prowadzącym postępowanie karne. Dotychczas obowiązek taki spoczywał na instytucjach państwowych, samorządowych i społecznych. Ustawa nakłada go na wszystkie instytucje państwowe i samorządowe w zakresie ich działania oraz na osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej i co istotne na osoby fizyczne.

W stosunku do osób, które w sposób bezpodstawny nie udzieliły pomocy organom prowadzącym postępowanie karne ustawa wprowadza sankcję karną w postaci kary pieniężnej wymierzonej w wysokości do 10 tysięcy złotych (art. 287 § 1 k.p.k.).

Ustawa podwyższa wysokość kar porządkowych z 3 do 10 tysięcy złotych. Są to kary: za nieudzielenie wyjaśnień o uchybieniach stwierdzonych w działaniu instytucji, sprzyjających popełnieniu przestępstwa (art. 19 § 3 k.p.k.), za niewypełnienie obowiązku stawienia się na wezwanie organu prowadzącego postępowanie (285 § 1 k.p.k.) oraz za naruszenie powagi, spokoju lub porządku czynności procesowych (49 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych).

Kolejne wprowadzane ustawą uregulowanie dotyczy art. 20 k.p.k. W przepisie tym przewiduje się, że w razie rażącego naruszenia obowiązków procesowych przez obrońcę lub pełnomocnika sąd (albo prokurator w postępowaniu przygotowawczym) nie tylko – jak

dotychczas – zawiadomią właściwą okręgową radę adwokacką (radę okręgowej izby radców prawnych) ale dodatkowo zażądają od dziekana właściwej rady informacji o podjętych działaniach w sprawie. Ustawa przewiduje termin przesłania informacji oraz określa sankcję karną na wypadek niedotrzymania terminu przez dziekana. Ustawa wprowadza również obowiązek przesłania odpisu zawiadomienia Ministrowi Sprawiedliwości.

Podobne rozwiązania zostały zawarte w art. 20 § 2 i 2a na wypadek rażącego naruszenia obowiązków procesowych przez oskarżyciela publicznego. W tym wypadku ustawa przewiduje zawiadomienie bezpośrednio przełożonego osoby, która dopuściła się uchybienia, nie przewidując jednak sankcji za niedopełnienie przezeń obowiązku przesłania informacji. Odpis zawiadomienia w tym przypadku sąd przesyła Prokuratorowi Generalnemu. Istotna zmiana została wniesiona do treści art. 117 k.p.k. Obecnie, usprawiedliwiona nieobecność choćby jednego z ustanowionych obrońców powoduje, że czynności nie można przeprowadzić. Po dodaniu ustawą nowego art. 117a czynność procesową będzie można przeprowadzić w wypadku stawiennictwa jednego z obrońców, a w sytuacji gdy strona wyrazi zgodę, czynność będzie można przeprowadzić w ogóle bez udziału obrońcy lub pełnomocnika, chyba że udział obrońcy jest obowiązkowy.

Do ważnych zmian należy też nowelizacja art. 378 k.p.k. W istniejącym stanie prawnym gdy oskarżony musi mieć obrońcę i korzysta z obrony z wyboru, w wypadku wypowiedzenia obrony przez jedną ze stron sąd jest zmuszony do zakreszenia oskarżonemu terminu do powołania nowego obrońcy, a dopiero po bezskutecznym upływie tego terminu przez sądu lub sąd wyznacza obrońcę z urzędu. W proponowanym przez ustawę rozwiązaniu przez sądu lub sąd mogą w razie niepowołania obrońcy z wyboru wyznaczyć natychmiast obrońcę z urzędu, w razie potrzeby przerywając lub odraczając rozprawę.

II. Przebieg prac legislacyjnych

W toku sejmowego postępowania ustawodawczego wprowadzono trzy zasadnicze zmiany, które mają istotne znaczenie z punktu widzenia meritum ustawy.

Po pierwsze, przewidziane przez ustawę kary pieniężne zostały zmniejszone z proponowanej kwoty 20 000 złotych do 10 000 złotych.

Po drugie, uściślono propozycję nowego brzmienia art. 20 § 1 k.p.k. w ten sposób, że w razie rażącego naruszenia przez obrońcę lub pełnomocnika strony ich obowiązków procesowych sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zawiadamia o tym właściwą okręgową radę adwokacką lub radę okręgowej izby radców prawnych, **żądając od**

dziekana właściwej rady nadesłania w wyznaczonym, nie krótszym niż 30 dni, terminie informacji o podjętych działaniach wynikających z zawiadomienia.

Po trzecie, nadano nowe brzmienie art. 20 § 2 k.p.k., zgodnie z którym w razie rażącego naruszenia obowiązków procesowych przez oskarżyciela publicznego lub prowadzącego postępowanie przygotowawcze sąd zawiadamia o tym bezpośredniego przełożonego osoby, która dopuściła się uchybienia, żądając nadesłania w wyznaczonym, nie krótszym niż 14 dni, terminie informacji o podjętych działaniach wynikających z zawiadomienia; w stosunku do Policji oraz innych organów postępowania przygotowawczego uprawnienie takie przysługuje również prokuratorowi. Ponadto w artykule tym dodano § 2a, wedle którego odpis zawiadomienia, o którym mowa w § 2, sąd przesyła Prokuratorowi Generalnemu, jeżeli uchybienia dopuścił się prokurator, a w wypadku gdy uchybienia dopuścił się oskarżyciel publiczny niebędący prokuratorem – właściwemu organowi przełożonemu w stosunku do bezpośredniego przełożonego tego oskarżyciela.

III. Uwagi szczegółowe

1. W art. 1 w pkt 2 zmieniany § 4 oraz w art. 1 w pkt 3 w lit. b § 1b zawierają identyczne uprawnienie do wniesienia zażalenia, różniące się jedynie redakcją. W projekcie rządowym były to przepisy zredagowane jednakowo, po poprawkach wniesionych przez Sejm zaistniało zróżnicowanie, które wymaga poprawki uwzględniającej terminologię proponowaną przez Sejm.

2. W art. 1 w pkt 3 w lit. c i w lit. d wyrazy "bezpośredniego przełożonego" powinny być zastąpione wyrazami "bezpośrednio przełożonego". Propozycja poprawki wynika z brzmienia przepisów ustawy o prokuraturze, z których wynika, że ustawa stosuje złożenie "bezpośrednio przełożony" a nie "bezpośredni przełożony". W zwrocie "bezpośrednio przełożony" wyraz "bezpośrednio" jest przysłówkiem i nie powinien być odmieniany (tak by było gdyby był przymiotnikiem).

3. W art. 3 ustawa zawiera zbędny przepis, który został już wprowadzony do ustawy o radcach prawnych, ustawą o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw. Ustawa ta została obecnie przesłana do Sejmu, w celu ustosunkowania się przez Sejm do poprawek Senatu, przyjętych do ustawy na 29. posiedzeniu Senatu.

4. W art. 4 należy wprowadzić zmianę o charakterze redakcyjnym, która uwzględni terminologię aktów prawnych regulujących zasady wykonywania kary pozbawienia wolności oraz zasady wykonywania tymczasowego aresztowania.

IV. Propozycje poprawek

1) w art. 1 w pkt 3 w lit. b, § 1b otrzymuje brzmienie:

"§ 1b. Na postanowienie o nałożeniu kary pieniężnej przysługuje zażalenie. Zażalenie na postanowienie prokuratora rozpoznaje sąd rejonowy, w okręgu którego toczy się postępowanie.";

albo

- w art. 1 w pkt 3 w lit. b:

a) w zdaniu wstępnym skreśla się wyrazy "i 1b",

b) w § 1a dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

"Przepis art. 19 § 4 stosuje się odpowiednio.",

c) skreśla się § 1b;

2) w art. 1 w pkt 3 w lit. c i w lit. d wyrazy "bezpośredniego przełożonego" zastępuje się wyrazami "bezpośrednio przełożonego";

3) w art. 3

a) w zdaniu wstępnym skreśla się wyrazy "i 1b",

b) skreśla się ust. 1a,

c) treść dotychczasowego ust. 1b oznacza się jako ust. 1a;

4) w art. 4 w pkt 1 wyrazy "o wykonaniu kary pozbawienia wolności albo w przepisach o wykonaniu tymczasowego aresztowania" zastępuje się wyrazami "o wykonywaniu kary pozbawienia wolności albo w przepisach o wykonywaniu tymczasowego aresztowania".

Beata Mandylis

Główny specjalista do spraw legislacji